

De Griekse zuivelindustrie herschikt zich

In de afgelopen 15 jaar heeft de zuivelindustrie in Griekenland zich ontwikkeld tot een van de meest succesvolle sectoren in de landbouweconomie van dat land. Hoe is deze positieve ontwikkeling gerealiseerd?

Een zeldzaam positief geluid kwam eind september van onderminister Kondos van Landbouw, met zijn vaststelling dat de Griekse melkveehouderij niet langer de ernstigste patiënt van de Griekse landbouweconomie is. Dat is overigens niet uitsluitend het gevolg is van overheidsbeleid of verbeteringsprogramma's voor vee. Een belangrijke factor is de explosieve groei van de zuivelindustrie geweest, thans één van de meest succesvolle sectoren.

Primaire productie

De grote zuivelindustrieën onderhielden altijd sterke banden met hun boeren, die begeleiding kregen op het gebied van voeding, veterinaire zaken en verbetering van de melkwaliteit. De grootste Griekse zuivelproducent, Delta, zette alweer jaren geleden een modelboerderij op, waar Veeopro gedurende een reeks van jaren praktijklessen gaf aan de boeren. Inmiddels zijn de banden met de veehouders wat gevierd; enkele zuivelbedrijven importeren nu melk uit andere Balkanlanden (2002: 40.000 ton), waar de producentenprijs beduidend lager ligt. Desondanks staan de ontwikkelingen in de primaire sector niet stil. Drie jaar geleden werd in Thessaloniki de Griekse Holstein Associatie opgericht, met op dit moment ruim 200 leden en meer dan 20.000 geregistreerde runderen. In samenwerking met NRS maakt de Associatie gebruik van het IRIS rundvee-informatiesysteem. In september 2005 kregen Holstein-boeren op drie locaties

Aandacht voor voeding, veterinaire zaken en verbetering van de melkwaliteit.

praktijklessen van Veeopro, in januari van dit jaar volgden op drie locaties presentaties over het EU-zuivelbeleid en genetica.

Halverwege de jaren '90 beliep het aantal melkveehouders in de sector koemelk nog 22.800. Dat aantal is drastisch verminderd tot thans ongeveer 7.500. In 2004 omvatte hun totale veestapel 170.000 dieren. In dat jaar kwam de gemiddelde melkproductie per bedrijf uit op circa 101.307 kg (vgl. 1995: 33.505). Naar Nederlandse maatstaven (jaarproductie 448.277 kg) niet opzienbarend, voor Griekenland echter een bewijs dat de melkveehouders zich aanpassen aan de ontwikkelingen in de zuivelindustrie.

De primaire productie vindt plaats in 12 districten door het gehele land. De belangrijkste regio's zijn: Centraal-Macedonië (52% van de nationale productie, waarvan 28% in het gebied rond Thessaloniki), Oost-Macedonië en Tracië (13%), Thessalië (12%) en West-Macedonië (8%). De overige districten produceren 15% van dit totaal.

De industrie

De Europese Unie heeft aan het succes van de Griekse zuivelindustrie een forse bijdrage geleverd. En het resultaat mag er zijn: een moderne industrie die voldoet aan internationale normen, en die investeert buiten Griekenland. Productinnovatie staat hoog in

het vaandel en de lancering van nieuwe producten (waaronder desserts) wordt professioneel aangepakt. Ook de kleintjes als Kri-Kri, Neogal en Rodopi, die zich vaak beperkten tot lokale afzetmarkten, hebben de boodschap begrepen. Door gebruik te maken van het 'streekimago' waarvoor de Griekse consument zeer gevoelig is, zijn hun producten nu te vinden in de schappen van de belangrijke supermarktketens in de grote wooncentra van het land.

De laatste jaren worden de kaarten voortdurend opnieuw geschud. De lancering van hooggepasteuriseerde melk zorgde voor opschudding onder de gevestigde orde, evenals de toegenomen afzet door voorheen streekgebonden kleine zuivelbedrijven.

In de zomer van 2005 lanceerde Delta 'condensmelk nieuwe generatie'. Condensmelk was lange tijd een product waarmee een echt Grieks zuivelbedrijf zich niet bezighield, een product zonder toekomst. Nochtans is er sprake van een stabiele vraag, mede door nieuwe variëteiten met toevoegingen van vitamines of sporenelementen, vooral gericht op kinderen in de leeftijd van 2 jaar en ouder.

Producten

Voor wat de vers gepasteuriseerde melk betreft, bevat de Griekse wetgeving een onaangename bottleneck: *good manufacturers practice* (gmp) is hier niet van kracht. De wet bepaalt voor vers gepasteuriseerde melk een maximale houdbaarheid van slechts vijf dagen, terwijl door de moderne productietechnieken ook in Griekenland de melk aanzienlijk langer houdbaar geworden is. De industrie stelt dat als gevolg hiervan het aantal retourzendingen onnodig groot is, met als gevolg een extra kostenpost die op de melkprijs drukt.

In overleg tussen de zuivelindustrie en de ministeries van Handel en Landbouw is dit probleem in de zomer van 2005 door de industrie (die overigens geen unaniem standpunt bleek te hebben) aan de orde gesteld. Een beraad van de regering op mogelijke verlenging van de houdbaarheidsduur tot zeven

of acht dagen leverde niets op. Op 30 augustus werd bekend dat het ministerie van Landbouw zo'n verlenging blokkeerde.

Op basis van omzet (2003) zijn de belangrijkste zuivelindustrieën: FAGE, Delta, Mevgal, Tyras en Dodoni. Kleinere spelers van betekenis zijn: Olympos Zuivelindustrie Larisa AE, Agno Zuivelindustrie AE (ooit op de derde plaats, inmiddels overgenomen door Kolios), Evrofarma ABEE, Epiros AEBE en Kri-kri Zuivelindustrie ABEE. Ook Nestlé mag niet onvermeld blijven.

Voor wat betreft de marktaandelen voor witte melk (alle soorten, 2003) geldt dat ruim 70% van de markt in handen is van vier industrieën: Friesland Hellas 25,7%, Delta 25,1%, FAGE 12,9% en Mevgal 7,5%. Opmerkelijk is het gezamenlijke aandeel van de kleine (streek)producenten: met 28,8% groter dan de afzonderlijke aandelen van de grote bedrijven. Deze ontwikkeling en de lancering van hoog gepasteuriseerde melk door Friesland Hellas voltrokken zich ten koste van Delta en FAGE.

Na vers gepasteuriseerde melk is yoghurt het belangrijkste zuivelproduct, ook door de niet onbelangrijke export. In 2003 was de marktverdeling als volgt: FAGE 48%, Delta 23,1%, Mevgal 12,9% en overige 16,0%. De industriële yoghurt is voor 85% witte yoghurt,

waarvan circa 40% standyoghurt, gevolgd door volvette, halfvolle en magere. Inmiddels zijn er veel soorten met toevoegingen als fruit, granen, stukjes chocolade enzovoort, al dan niet voor kinderen.

Toetreding tot deze markt van Friesland Hellas in 2004 ging ten koste van de marktaandelen van alle belangrijke spelers. Op basis van volume leverde FAGE ruim 1% in, Delta circa 2,5%, Mevgal bijna 2% en Kri-Kri circa 1,7%. Na beëindiging van de samenwerking Delta-Danone is de laatste weer zelfstandig terug op de Griekse yoghurtmarkt. Via de distributiekanaalen van Evrofarm, Agno, Kretalat en Elsim zet Danone zelf haar yoghurt af in Griekenland, met als doel een marktaandeel van 5% tegen eind 2006.

Delta zette een bikkelharde strijd in en heeft een belang opgebouwd in Dodoni. In 1997 nam Delta, die zelf geen kaas maakt, de kleinere Thessalische kaasproducent Vigla over. Zonder daaraan bekendheid te geven, werd Vigla na verloop van tijd omgedoopt in Vigla Olympou en de fabriek werd uitgebreid met een melklijn om het hele jaar te kunnen draaien (de kaasproductie op basis van van schapen- en geitenmelk is seizoensgebonden). De melk zou uitsluitend bestemd zijn voor de markt van Thessalië. Dit was Delta's antwoord aan concurrent Olympos Thessalische Zuivelindustrie, die een marktaandeel van meer dan 10% van de Griekse melkmarkt heeft verworven. Delta (als Vigla) en Olympos zijn in juridische procedures verwickeld.

Tijdens de zomer van 2005 lanceerde Delta (via Vigla Olympou) de eerste condensmelk op de Thessalische markt. Daarbij blijft het echter niet. De overname door Delta van de condensstak van Nestlé, de merknaam Vlachas en de aanstaande overname van de melkzone van Nestlé in het noorden van het land zullen Delta in één klap aanvoerder maken van de lijst voor witte melk, met een marktaandeel van 30%. Het is afwachten welke tegenacties de andere grote spelers bedenken.

LNV-steunpunt Athene